

VÝSTUPY NÁRODNÉHO PROJEKTU VÚDPAP „KOMPLEXNÝ PORADENSKÝ SYSTÉM PREVENIE A OVPLYVŇOVANIA SOCIÁLNO-PATOLOGICKÝCH JAVOV V ŠKOLSKOM PROSTREDÍ“

OUTCOMES OF VUDPAP'S NATIONAL PROJECT „COMPREHENSIVE GUIDANCE SYSTEM FOR PREVENTION AND INFLUENCE OF SOCIO-PATHOLOGICAL PHENOMENA IN THE SCHOOL ENVIRONMENT“

PAULÍNA NEKORANCOVÁ, MARTIN HULÍN, JOZEFÍNA FUSEK ŠVINGÁLOVÁ

VÚDPaP, Cyprichova 42, Bratislava, Slovensko, paulina.nekorancova@vudpap-projekt.sk

Abstrakt: Článok bližšie predstavuje kľúčové výstupy národného projektu VÚDPaP „Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálno-patologických javov v školskom prostredí“ (ďalej „NP“). Po stručnom predstavení základnej činnosti VÚDPaP sa venujeme východiskám NP a jeho hlavným cieľom, cieľovým skupinám a odborným aktivitám. K tým patria najmä výsledky depistážnej a procesnej analýzy, štandardizácia psychodiagnostických testov a vzdelávacie aktivity pre odborníkov. Bližšiu pozornosť venujeme predstaveniu digitálnej aplikačnej platforme Komposyt, ako jedného z najdôležitejších výstupov NP. Na záver rozoberáme problematiku udržateľnosti výstupov NP.

Kľúčové slová: poradenstvo a prevencia; inovácia diagnostiky; digitálna platforma Komposyt

Abstract: The article provides a closer look at key outcomes of VÚDPaP's national project „The comprehensive guidance system for prevention and influence socio-pathological phenomena in the school environment“ („NP“). After briefly describing the basic activities carried at VÚDPaP we focus our attention at the main objectives, target groups and professional activities of NP. These include, in particular the results of prevalence of problematic behaviors and process analysis, standardization of psycho-diagnostic tests and training for practitioners. More attention is paid to the digital application platform Komposyt as one of the most important outcomes of NP. Finally, we discuss the issue of sustainability of these outcomes.

Key words: guidance and prevention; innovation of diagnostics; digital platform Komposyt

1 Úvod

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie (ďalej „VÚDPaP“) je svojím spôsobom unikátnym pracoviskom v Slovenskej republike, ktoré sa zameriava na komplexný výskum psychologických aspektov vývinu detí a mládeže. Úzko spolupracuje so školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie, Centrami pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie (ďalej „CPPPaP“) a Centrami špeciálno- pedagogického poradenstva (ďalej „CŠPP“), prostredníctvom Sekcie metodických a vzdelávacích činností zabezpečuje pre ich pracovníkov metodické, školiace a supervízne aktivity. Kľúčové oblasti jeho výskumu tvoria psychický vývin detí bežnej populácie, špecifiká psychického vývinu detí minoritných skupín (postihnutých, nadaných, sociálne znevýhodnených) a sociálny vývin detí a mládeže. VÚDPaP poskytuje aj komplexnú multidisciplinárnu starostlivosť deťom so špeciálnymi potrebami a ich rodinám, ako aj poradenské konzultácie školám a školským zariadeniam, ktoré s týmito deťmi pracujú. Odborní pracovníci VÚDPaP poskytujú poradenské služby deťom, ich rodičom a učiteľom pri problémoch detí v oblasti kognitívneho, sociálneho, emocionálneho a školského vývinu a v oblasti profesijnej orientácie.

Cieľom tohto príspevku je predstaviť národný projekt VÚDPaP „Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálno-patologických javov v školskom prostredí“ (ďalej „NP“), jeho východiská, hlavné ciele a odborné aktivity, cieľové skupiny a priblížiť opodstatnenosť jeho realizácie pre systém výchovného poradenstva a prevencie (ďalej „VpaP“) na Slovensku. Príspevok sa ďalej zameriava na jeden z kľúčových výstupov NP pre komplexný poradenský systém v rezorte školstva SR, digitálnu aplikačnú platformu Komposyt.

2 Východiská a opodstatnenie realizácie NP

Systém výchovného poradenstva a prevencie bol a je na Slovensku výrazne finančne a personálne poddimenzovaný. Pedagogickým a odborným zamestnancom chýbajú kvalitné podmienky pre odbornú prácu, moderné nástroje a inovácie. Systém VpaP na Slovensku nebol v predchádzajúcich programovacích obdobiach zahrnutý do priorit, ktoré sa riešili v rámci finančnej podpory štrukturálnych fondov EÚ. Realizácia NP preto priniesla dlho očakávanú príležitosť pre rozvíjanie komplexného poradenského systému, vzdelávanie odborníkov a sprístupňovanie moderných nástrojov uľahčujúcich poradenskú činnosť.

Základnými východiskami umožňujúcimi realizáciu NP bolo Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012 – 2016 a zároveň programové dokumenty pre programové obdobie 2007-2013 (Operačný program Vzdelávanie). Na základe písomnej výzvy Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR ako riadiaceho orgánu pre Operačný program Vzdelávanie zverejnenej dňa 17.1.2013, VÚDPaP podal žiadosť o nenávratný finančný príspevok z Európskeho sociálneho fondu (ESF). Následne bol spracovaný podrobný opis projektu, rozpočet projektu a 18.3.2013 bola podpísaná zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku na realizáciu aktivít projektu „Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálno – patologických javov v školskom prostredí“. Projekt bol realizovaný v prioritnej osi 3 Podpora vzdelávania osôb s osobitými vzdelávacími potrebami prostredníctvom opatrenia 3.2 Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne osôb s osobitými vzdelávacími potrebami.

Na Slovensku narastá počet problémových prejavov správania žiakov a rôznych ťažkostí pri ich vzdelávaní a výchove. V súčasnosti je stále viac žiakov, ktorých problémy si vyžadujú odbornú starostlivosť, no nie sú v systéme VpaP podchytení. Ak neinvestujeme zdroje do prevencie a ak nebudeme venovať adekvátnu pozornosť žiakom hneď pri zrode týchto problémov, situácia sa stane celospoločensky veľmi závažnou, a to nielen z pohľadu uplatnenia sa na trhu práce v budúcnosti. Národný projekt predstavoval príležitosť nielen zmapovať a doložiť reálnu situáciu dlhodobo avizovaných problémov, ale najmä príležitosť zaviesť efektívne opatrenia, aby v budúcnosti nedochádzalo k negatívnym dôsledkom podceňovania či prehliadania týchto problémov – napríklad strelba na školách v zahraničí, rastúce zneužívanie drog mladistvými, ale aj vysoká nezamestnanosť mladých ľudí, ohrozené psychické zdravie, postupné vytrácanie sa tradičných hodnôt.

Realizácia národného projektu umožnila vytvoriť bázu pre inovácie a rozvíjanie všetkých súčastí slovenského systému VpaP, a to prostredníctvom vybavenia novými diagnostickými nástrojmi, celoplošného zavedenia ich digitálneho používania, prostredníctvom vzdelávacích aktivít pre 1900 odborníkov v používaní týchto nástrojov a nových metód poradenstva, ale aj prostredníctvom prenosu skúseností a dobrej praxe v poskytovaní odborného poradenstva zo zahraničia. V marci 2013 začala realizácia národného projektu VÚDPaP s názvom „Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálno-patologických javov v školskom prostredí“. Projekt bol ukončený v decembri 2015 a obdobie trvalej udržateľnosti pokračuje do decembra 2020.

3 Ciele národného projektu

Strategickým cieľom národného projektu bolo zvyšovanie vzdelanostnej úrovne žiakov ZŠ so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej „ŠVVP“) zefektívnením systému výchovného poradenstva a prevencie v záujme ich sociálnej integrácie a uplatnenia na trhu práce. Prostredníctvom národného projektu sme mali za cieľ:

- Zefektívniť systém VpaP – modernizovať pracovné podmienky, inovovať metodologické nástroje, metodiky, poradenské metódy, zrealizovať ďalšie vzdelávanie zamestnancov systému VpaP s osobitným zreteľom na ich prácu so žiakmi so ŠVVP
- Digitalizovať prostredie a diagnostické nástroje využívané v systéme VpaP
- Inovovať, aktualizovať psychodiagnostické nástroje, metodiky, testy, inovovať poradenské metódy a sprístupniť ich pedagogickým a odborným zamestnancom systému VpaP
- Skvalitniť interdisciplinárnu spoluprácu v rámci systému VpaP
- Podporiť ďalšie vzdelávanie osôb pracujúcich v oblasti integrácie osôb so ŠVVP do spoločnosti
- Zefektívniť prípravu žiakov ZŠ so ŠVVP pre trh práce, uľahčiť ich sociálnu inklúziu

4 Cieľové skupiny projektu

Tvorili ich žiaci základných škôl, pedagogickí a odborní zamestnanci systému VpaP, zamestnanci štátnej správy a samosprávy, rodičia a odborníci – členovia expertných tímov, vyjadrené v číslach:

- 10000 žiakov základných škôl so ŠVVP (*s poruchami správania, s poruchami učenia, so zdravotným znevýhodnením, zo sociálne znevýhodneného prostredia, nadaní žiaci*), vrátane žiakov, u ktorých neboli diagnostikované ŠVVP, ale ich problémy si podľa odborného názoru pedagóga vyžadujú odbornú starostlivosť systému VpaP
- 3000 žiakov ZŠ (štandardizačná vzorka)
- 1300 výchovných poradcov, učiteľov v ZŠ
- 300 psychológov a 300 špeciálnych pedagógov zo systému VpaP
- 500 rodičov
- zamestnanci štátnej správy a samosprávy
- 100-členná Expertná skupina (*zložená z vybraných psychológov, špeciálnych pedagógov a výchovných poradcov zo škôl a zariadení VpaP, expertov z VÚDPaP, vysokých škôl, orgánov štátnej správy a samosprávy*)

5 Odborné aktivity projektu

Národný projekt VÚDPaP tvorili tri hlavné aktivity, z nich mala každá osobitne naformulované čiastkové úlohy. Do realizácie úloh boli zapojené všetky kraje SR okrem Bratislavského. V nasledujúcom texte stručne priblížime obsahové zameranie aktivít.

a. Aktivita 1. Inovácia procesov komplexnej diagnostiky v systéme VpaP pre žiakov so ŠVVP

i. Materiálno-technické zabezpečenie odborných aktivít

V rámci prvej projektovej aktivity bol zrealizovaný nákup diagnostických a poradenských metodík pre psychológov, špeciálnych pedagógov a výchovných poradcov. Súčasťou materiálno-technologického vybavenia boli aj notebooky, kamery, dataprojektory, interaktívne tabule, spotrebný materiál. Významnou investíciou bolo vytvorenie digitálnej aplikačnej platformy KomposyT pre diagnostické a edukačné balíčky, ktoré môžu fungovať v e-prostredí. V zúčastnených školách a školských zariadeniach bol v rámci projektu doplnený aj knižničný fond a časopisecká literatúra.

ii. Depistážna analýza výskytu problémového a rizikového správania u žiakov

Na Slovensku narastá počet problémových prejavov správania žiakov a rôznych ťažkostí pri ich vzdelávaní a výchove. V súčasnosti je stále viac žiakov, ktorých problémy si vyžadujú odbornú starostlivosť, no nie sú v systéme VpaP podchytení. Prvým krokom realizácie projektu bolo preto mapovanie reálneho počtu žiakov, ktorí si podľa posúdenia pedagóga vyžadujú odbornú starostlivosť systému výchovného poradenstva a prevencie. Podľa spätnej väzby zo základných škôl bolo možné vytvoriť reálny obraz nielen o počte žiakov so ŠVVP, ale aj o charaktere ich problémov s prihliadnutím na regionálne špecifiká. Základné zistenia z depistáže žiaľ dokumentujú nielen pribúdanie problémov žiakov, ale aj nárast intenzity týchto problémov (Matula, Slovíková, Nekorancová, 2014).

iii. Štandardizácia psychodiagnostických metodík a testov

Výber psychodiagnostických metodík pre účely štandardizácie sa odvíjal od priebehu verejného obstarávania a boli zohľadnené potreby praxe, ako aj odporúčania expertov. Našou snahou bolo pokryť diagnostiku osobnostných vlastností žiakov ZŠ, intelektových schopností, špecifických funkcií a schopností (a ich porúch) a kariérovo-poradenských metodík využívaných pri profesionálnom rozhodovaní sa žiakov. Zber dát pre účely štandardizácie prebiehal v uplynulom školskom roku, na vzorke zhruba 3000 žiakov ZŠ. Dáta boli zozbierané elektronicky, prostredníctvom KomposyTu. Na tejto čiastkovej úlohe sa významne podieľali kolegovia zo všetkých Centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v SR. V rámci trvalej udržateľnosti

výstupov NP sa prioritne venujeme psychometrickým vlastnostiam a aktualizácii noriem B-JEPI, Čítacej skúšky a Testu štruktúry intelektu.

iv. Procesná analýza činnosti systému výchovného poradenstva a prevencie

Procesná analýza zachytáva súčasný stav riadenia procesov v školských zariadeniach VpaP a identifikuje odlišnosti pri ich realizácii v závislosti od veľkosti poradenských zariadení. Prínosom riešenia tejto čiastkovej úlohy je najmä využitie zistení pre kontinuálne zlepšovanie procesov, tvorbu stratégií a legislatívnych opatrení v rezorte školstva.

b. Aktivita 2. Vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov systému výchovného poradenstva a prevencie

i. Prípravné činnosti pre vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov systému výchovného poradenstva a prevencie

Východiskom pre prípravné činnosti bola analýza vzdelávacích potrieb cieľových skupín pedagogických a odborných zamestnancov. Na jej základe bol vytvorený zoznam inštruktážnych kurzov k zakúpeným psychodiagnostickým metodikám a testom, ktoré si vyžadujú prezenčnú formu vzdelávania v spolupráci s dodávateľmi metodík a testov. K vzdelávacím aktivitám NP boli zaradené aj dištančné formy vzdelávania, príprava podporných e-learningových obsahov, workshopov, seminárov a konferencií. Vzhľadom na veľkosť cieľových skupín pedagogických a odborných zamestnancov bola vytvorená sieť multiplikátorov, ktorí realizovali vzdelávacie aktivity v regiónoch.

ii. Rozvíjanie obsahu vzdelávania pre pedagogických a odborných zamestnancov systému výchovného poradenstva a prevencie

Predmetom tejto čiastkovej aktivity bola adaptácia vzdelávacieho obsahu pre zamestnancov poradenského systému. Edičná činnosť bola zameraná na tvorbu nových a podporných učebných zdrojov pre frekventantov štúdia, v printovej aj digitálnej verzii. Autormi učebných zdrojov boli členovia expertného tímu, absolventi vzdelávania a externí odborníci v oblasti poradenského procesu. V rámci edičnej činnosti sa bola vydávaná príloha k odbornému časopisu Psychológia a patopsychológia dieťaťa, ktorá bola prioritne venovaná odborným aktivitám Národného projektu.

iii. Realizácia vzdelávacích aktivít pre odborných a pedagogických zamestnancov systému VpaP

Absolvovaním inštruktážnych kurzov získal každý účastník certifikát s prístupom k psychodiagnostickým metodikám a testom v e-prostredí KomposyTu. Všetkým frekventantom bola sprístupnená aj dištančná forma vzdelávania vo forme E-learningu, ku ktorému majú vybrané cieľové skupiny permanentný prístup aj po skončení NP – počas obdobia trvalej udržateľnosti. Ďalšími realizovanými vzdelávacími aktivitami boli: semináre k informačno-komunikačným technológiám (IKT semináre), sociálno-psychologický výcvik v supervízii, workshopy, konferencie a mobility – aktivity medzinárodnej spolupráce.

c. Aktivita 3. Inovácia poradenských metód v systéme VpaP pre žiakov so ŠVVP pri zvyšovaní ich zamestnateľnosti

Tretia projektová aktivita sa zamerala na inováciu a zefektívňovanie metód psychologického, špeciálno-pedagogického a výchovného poradenstva v oblasti porúch učenia a porúch správania sa žiakov so ŠVVP a pri ich profesionálnom rozhodovaní sa. Očakávali sme, že dosiahnuté výsledky prispesú k uľahčeniu vstupu mladej populácie na trh práce a k ďalšiemu rozvoju systému VpaP. Účelom realizácie aktivity bolo podporiť sociálnu inklúziu žiakov so ŠVVP tým, že im uľahčíme prístup k získavaniu zručností, ktoré zvýšia ich šance v budúcom uplatnení sa na trhu práce.

V rámci aktivity boli inovované poradenské metódy v týchto oblastiach:

- Metodická inovácia psychologického poradenstva pri práci so žiakmi s poruchami učenia a správania a žiakmi s nadaním a pri usmerňovaní ich profesionálneho rozhodovania sa,
- Metodická inovácia špeciálno-pedagogického poradenstva pri usmerňovaní profesionálneho rozhodovania sa žiakov základných škôl so zdravotným znevýhodnením a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia,

- Metodická inovácia výchovno-poradenského usmerňovania profesionálneho rozhodovania sa žiakov ZŠ so ŠVVP výchovnými poradcami.

Pri realizácii Národného projektu významne spolupracovali expertné skupiny zložené z vybraných psychológov, špeciálnych pedagógov a výchovných poradcov zo škôl a školských zariadení VpaP, expertov z VÚDPaP, vysokých škôl, orgánov štátnej správy a samosprávy. Expertné skupiny významne participovali aj na odbornej diseminácii problematiky diagnostiky, poradenstva a prevencie porúch učenia, správania, sociálnej patológie, prevencie nezamestnanosti. Členovia expertných skupín participovali aj pri publikačnej činnosti, tvorbe nových učebných zdrojov, monografií, metodických príručiek, špeciálnej prílohy odborného periodika Psychológia a patopsychológia dieťaťa.

6 KomposyT – Digitálna platforma komplexného poradenského systému

Jedným z najdôležitejších výstupov národného projektu VÚDPaP je KomposyT – digitálna aplikačná platforma, ktorá bola vytvorená ako pomôcka pre riadenie poradenského systému v rezorte školstva SR. Už počas prvého roka používania KomposyTu v praxi sa ukázalo, že zásadným spôsobom prispieva k inováciám v systéme výchovného poradenstva a prevencie a má silný potenciál pre budúcnosť. Jeho úlohou nie je nahradiť poradenskú prácu odborníka s klientom elektronickými službami, ale postupne vyvíjať a zdokonaľovať digitálne nástroje a aplikácie, ktoré odborníkom umožnia venovať čo najviac priestoru, času a energie priamemu kontaktu s klientom.

Verejná časť – webstránka www.komposyt.sk poskytuje širokej aj odbornej verejnosti množstvo informácií o riešení problémov detí. Uvádza priame kontakty na odborníkov v CPPP a CŠPP, ktoré poskytujú odbornú starostlivosť. Prostredníctvom množstva elektronických obsahov pomáha žiakom pri rozhodovaní, výbere strednej školy a budúceho povolania.

Neverejná časť funguje pre jej používateľov ako digitálny pracovný priestor. Umožňuje sieťovať odborníkov a vzájomne zdieľať dobrú prax, skúsenosti. Pomáha odborníkom vzdelávať sa prostredníctvom e-learningu a množstva digitálnych učebných zdrojov. Sprístupňuje manažérske nástroje na plánovanie aktivít sebe aj iným, vrátane systému vnútornej pošty a notifikácií. Cez systém riadenia elektronickej dokumentácie umožňuje spravovanie a sprístupňovanie elektronických foriem dokumentov v reálnom čase, čo významne odbúrava administratívnu náročnosť a podporuje pružnosť v procese metodického usmerňovania.

K najdôležitejším aplikáciám KomposyTu patrí Diagnostika, ktorá odborníkovi umožňuje uchovávať informácie o „svojich“ žiakoch/klientoch a v poradenskom procese využívať on-line testovanie prostredníctvom 30 digitalizovaných verzií diagnostických nástrojov. Všetky testy sú vyhodnocované automaticky a výsledky sú dostupné obratom. Tým sa pre odborníka vytvára kvalitnejší priestor na interpretáciu výsledkov a nastavovanie ďalších krokov poradenského procesu so žiakom.

Kvalitné poradenstvo sa nezaobíde bez reliabilných a validných psychodiagnostických testov s aktualizovanými normami. Tieto kľúčové psychometrické kritéria je možné dodržať len dôsledným procesom štandardizácie, ktorý sa dá výrazne zefektívniť používaním KomposyTu. Nielen v oblasti získavania dát, ale aj v oblasti rýchlej implementácie zistení do používateľskej praxe odborníka, napríklad nasadenie nových noriem do výpočtu výsledku z testovania. Elektronický zber a uchovávanie údajov na úrovni primárnych dát v KomposyTe úplne odbúrava zdĺhavý proces kódovania a prepisovania údajov z papierových hárkov do dátových súborov určených na analýzu v štatistických programoch. Možnosť exportu dát predstavuje veľkú úsporu času pri realizácii výskumných aktivít na okresnej, krajskej či národnej úrovni, napr. pri overovaní účinnosti cieľných intervencií či preventívnych programov.

KomposyT ako nástroj kontinuálneho zberu a úložiska rozsiahlych dát o zázemí a výkonoch žiakov ponúka možnosti pre depistážne a longitudinálne výskumy, pre skúmanie komplexných vzťahov a prognóz, napr. rizikového správania žiakov apod. Vďaka KomposyTu je možné do tohto procesu veľmi jednoducho zapojiť vedeckú a akademickú sféru, ktorá disponuje dôležitými kapacitami a skúsenosťami v oblasti výskumu.

Digitálny priestor KomposyTu už dnes otvára široké možnosti pre neustále skvalitňovanie pracovného prostredia odborníkov v poradenskej praxi, v oblasti vedy a výskumu. Flexibilitou, otvorenosťou a inovatívnym potenciálom výrazne prispieva k modernizácii poradenského systému na Slovensku a posúva ho k štandardom

vyspelých krajín Európskej únie. KomposyT získal ocenenie Euroguidance 2015 a cenu ITAPA 2015. Jeho prínos však najlepšie dokumentuje využívanosť odborníkmi v praxi, pre ktorých bol vytvorený.

7 Záver

Možno predpokladať vysokú udržateľnosť výstupov projektu, nakoľko investície času a finančných prostriedkov sa týkajú ustálených verejných inštitúcií, poradenského systému v školstve, ktorý je dostupný všetkým bez ohľadu na ich sociálno-ekonomický status. Implementáciou psychodiagnostických metodík, testov do digitálneho prostredia a ich odborným používaním sa výrazne zvýšili digitálne kompetencie cieľovej skupiny. Digitalizácia psychodiagnostických metodík, testov prispieva k skvalitneniu procesu diagnostiky a zvyšovaniu efektivity poradenskej intervencie.

Metodické inovácie, moderné metodologické nástroje, nové učebné a informačné zdroje a v neposlednom rade zvýšená kvalifikácia poradenských pracovníkov sú dlhodobou využiteľné vo verejnom záujme – v efektívnom výchovnom poradenstve a prevencii určenej žiakom so ŠVVP a ich rodičom.

Zoznam bibliografických odkazov

- Matula, Slovíková, Nekorancová. (2014). Najvýznamnejšie zistenia z analýzy primárnych dát celoslovenskej depistáže žiakov, ktorých triedni učitelia odporúčajú do starostlivosti zariadení systému výchovného poradenstva a prevencie. *Príloha časopisu Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 48(5), 7-92. dostupné na <https://www.komposyt.sk/pre-odbornikov/ziak-so-svvp/preview-file/pr-loha-5-212.pdf>
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. (2012). *Operačný program Vzdelávanie (revidovaná verzia)*. Vyhľadane september 2012, dostupné na <https://www.minedu.sk/1492-sk/programove-dokumenty/>
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. (2013). *Písomné vyzvanie – národný projekt „Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálno-patologických javov v školskom prostredí“*. Vyhľadane 17.3.2013, dostupné na <https://www.minedu.sk/17012013-pisomne-vyzvanie-%E2%80%93-narodny-projekt-komplexny-poradensky-system-prevencie-a-ovplyvnovania-socialno-patologickych-javov-v-skolskom-prostredii/>
- Vláda SR. (2012). *Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012 – 2016*. Vyhľadane február 2013, dostupné na <http://www.vlada.gov.sk/programove-vyhlasenie-vlady-sr-na-roky-2012-2016/>
- Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie. (2013). *Zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku – č. zmluvy OPV/35/2013*. Vyhľadane marec 2013, dostupné na <https://www.crz.gov.sk/index.php?ID=841825&l=sk>
- Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie. (2014). *www.komposyt.sk*